

Rahkolan ja Saippuan ranta

Rakennus inventoinnin päivitys

V A A S A .
V A S A .

Kaavoitus, 2025

alustava 1.9.2025

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	3
2.	RAHKOLA OY:n alue, Salmikatu 2	7
2.1	Aluekuvaus, Salmikatu 2	7
2.2	Rakennukset, Salmikatu 2	9
2.3	Arvotus, Salmikatu 2	18
3.	VAASAN SAIPPUA OY:n alue, Levoninkatu 2	20
3.1	Aluekuvaus, Levoninkatu 2, mantereen puoli	20
3.2	Rakennukset, Levoninkatu 2, mantereen puoli	21
3.3	Arvotus Levoninkatu 2, mantereen puoli	38
3.4	Rakennukset, Levoninkatu 2, meren puoli	39
3.5	Arvotus Levoninkatu 2, meren puoli	44
4.	LIITE 1 / 1.....	46

1. JOHDANTO

Palosaaren salmen sekä teollisuusalueen inventointeja on laadittu vuosina 1988 ja 1993 ja näitä inventointeja on täydennetty sekä kokonaisuudesta laadittu yhteenveto sekä arvotus vuonna 1998. Höglund (1988, 1993 ja 1998). Tutkimusalueeseen on kuulunut tällöin Mansikkasaaren, Palosaaren salmen alue sekä rannan puoleinen teollisuusalue. Kohteista oli kartoitettu niiden ominaispiirteet ja rakennushistoria ja yhteenvetoraportissa esitetty historiallinen viitekehys. Arvotusta ei tässä selvityksessä ole tehty jokaisen yksittäisen rakennuksen osalta vaan koskien osin rakennuksia ja osin kokonaisuuksia. Rahkolan ja Saippuatehtaan tonttien osalta tehtiin vuonna 2016 rakennusinventoinnin päivitys Pohjanmaan Museon toimesta yhteistyössä Vaasan kaupungin kaavoituksen kanssa.

Laajemmin on Palosaaren teollisuutta ja satama-aluetta sekä myös koulutukseen ja asumiseen liittyviä alueita on käsitelty Simo ja Käpy Paavilaisen vuonna 2007 laatimassa kulttuuriympäristöselvityksessä. (Paavilainen & Paavilainen, 2007)

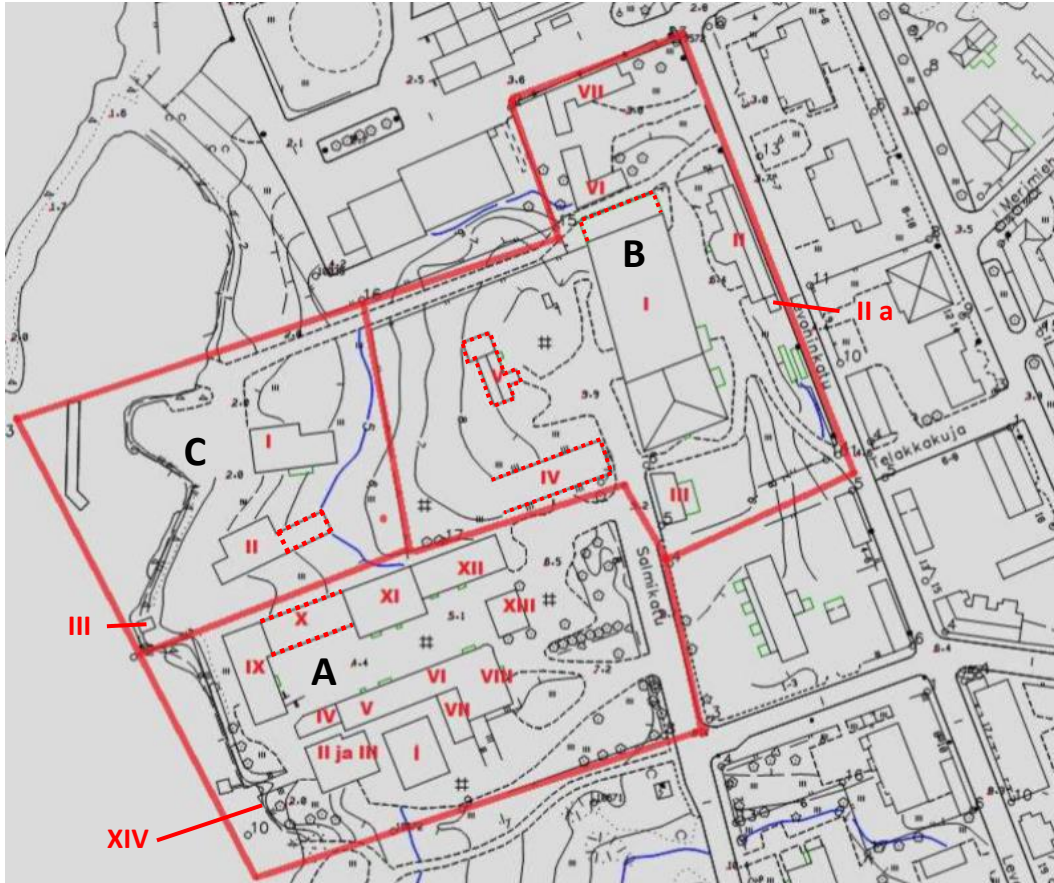
Valtaosa tutkimusalueesta kuuluu vuonna 2009 vahvistettuun inventointiin valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY Palosaaren satama-, telakka- ja tehdasalue. Alueen rajaukseen ei kuulu Saippuatehdas, sen konttori sekä varastot. (Liite 1. RKY-alueen kartta).

Tämä inventoinnin päivitys on laadittu Palosaaren vanhaan satama-alueeseen liittyvästä teollisuusalueesta koskien Rahkolan ja Vaasan Saippuan kiinteistöjä. Selvitystyö käynnistyi kesällä 2025 ja toteutettiin Pohjanmaan maakuntamuseon ja Vaasan kaupungin kaavoitustoimen kanssa yhteistyössä. Tässä työssä päivitettiin / täydennetään aikaisemman vuonna 2015 tehtyä rakennusinventointia. Työn teki Vaasan kaupungin kaavoitusarkkitehti Oliver Schulte-Tigges. Selvitys pohjautuu edellä mainittuihin aikaisempiin inventointeihin ja edelliseen Pohjanmaan maakuntamuseon rakennustutkija Outi Orhanen vuonna 2016 tekemään selvitykseen. Selvitystyössä alue sekä sen rakennuskanta ja rakennuksien tiedot tarkistettiin, ympäristössä ja kohteissa tapahtuneet muutokset kirjattiin ja inventointitiedot tarkennettiin, myös arvojen osalta. Kannen kuva Heimo Hokkasen kotiarkisto.

Vuoden 2016 Inventoinnin tulokset on arvotettu työryhmässä. Arvotustyöryhmään kuuluivat Vaasan kaupungin kaavoitustoimesta Oliver Schulte-Tigges ja Anne Majaneva sekä Pohjanmaan maakuntamuseosta Kaj Höglund, Annika Harjula-Ericsson ja Outi Orhanen.

Tämän inventoinnin päivityksen lopulliseen versioon tullaan tekemään arvottaminen.

alustava 1.9.2025

Kuva 1. Inventointialue jaoteltuna Rahkolan A, Saippuan tehtaan B ja Saippuan rannan makasiinien alueisiin C. Edellistä inventointikarttaa on täydennetty kohteilla C II a ja A XIV ja XV. Lisäksi karttaan on merkitty punaisella pisteiviivalla viimeinventoinnin jälkeen poistuneet rakennukset tai rakenteet. Kuva: Pohjanmaan museo, Vaasan kaupungin kiinteistöjärjestelmän pohjakartta

2. YLEISTÄ SELVITYSALUEESTA

Alueen säännönmukaisempi rakentaminen on alkanut 1700- luvun lopulla, kun Vaasan ulkosatama siirrettiin Vahasta Vaasasta Palosaaren ja Mansikkasaaren väliseen salmeen. Palosaaren salmen tuntumaan alettiin tällöin rakentamaan satamatoimintoihin liittyviä makasiini ja varistorakennuksia mm. kauppiaiden toimesta ja rannan läheiselle rinteelle hiukan etäämmälle rannasta mm. satamatyöntekijöiden, kalastajien ja merimiesten pieniä vaatimattomia asuinrakennuksia ulkorakennuksineen. Sataman myötä alueelle syntyi myös teollista toimintaa kuten Wolffin laivanveistämö. 1800- luvun lopulla alueelle sijoittui myös Vaasan Saippuatehdas ja sianteurastamo. 1900- luvun alussa alueelle sijoittui myös luotsiasema. Teollisuusrakennukset ovat vuosikymmenten saatossa muuttaneet muotoaan tarpeen mukaan ja ajalle tyypilliseen tyyliin. Suuren muutoksen

alustava 1.9.2025

alue koki myös 1970- luvulla ja sitä seuraavalla vuosikymmenellä, kun Pättin jätevedenpuhdistamo ja rantavyöhykkeen kerrostalorakentaminen aloitettiin. (Paavilainen & Paavilainen, 2008)
lisää tietoa inventoitavasta alueesta ja Palosaaren rantavyöhykkeestä laajemmin löytyy mm. Simo ja Käpy Paavilaisen vuonna 2008 tekemästä Palosaaren Kampuksen ja Salmen alueen kulttuuriympäristöselvityksestä sekä Arkbyroo Oy:n vuonna 2023 tekemästä kulttuuriympäristöselvityksestä ”Mansikkasaari ja Palosaaren Sundin ranta.

Kuva 2. Ote Lasseniuksen 1895 laatimasta Palosaaren asemakaavaluonnoksesta. Kartassa näkyvät makasiinirakennus (rakennus IV), toimistorakennus (rakennus II), joka oli tällöin vielä asuinrakennuskäytössä, sekä asuinrakennus XIV, joka purettiin joskus 1980-1990- lukujen vaihteessa. Rakennukset esitetty tarkemmin tämän selvityksen kuvassa 37.

alustava 1.9.2025

Kuva 3. Vuoden 1954 ilmakeku. Kuva: Palosaaren Kampuksen ja Salmen alueen kulttuuriympäristöselvitys 2008.

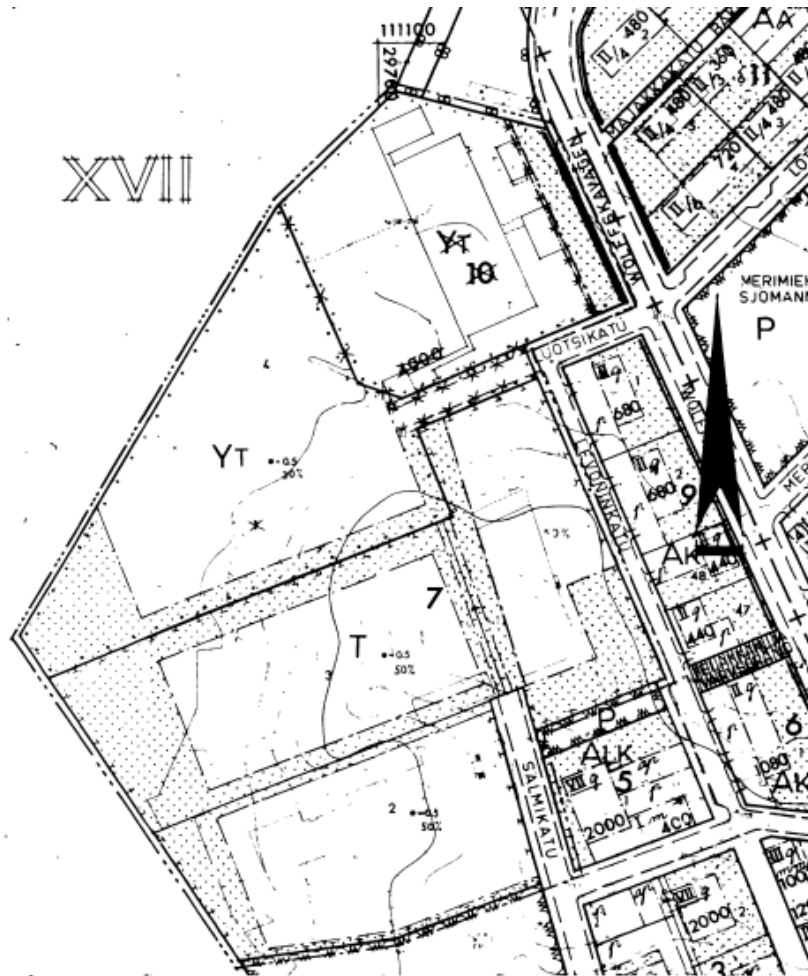

Kuva 4. Vuoden 1972 ilmakeku. Kuva: Vaasan kaupungin karttapalvelu.

alustava 1.9.2025

Kuva 5. Vuoden 2020 ilmakuva. Kuva: Vaasan kaupungin karttapalvelu.

Kuva 6. Selvitysalueella voimassa oleva asemakaava- ak 427, vuodelta 1971. Vaasan kaupungin karttapalvelu. Voimassa olevassa asemakaavassa koko selvitysalue on teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta (T). Kuva: Vaasan kaupungin karttapalvelu

3. RAHKOLA OY:n alue, Salmikatu 2

3.1 Aluekuvaus, Salmikatu 2

Salmikadun varrella oleva tehdaskiinteistö tunnetaan sen pitkäaikaisen toimijan mukaan Rahkolana. Rahkola Oy aloitti toimintansa alueella vuonna 1919 nimellä Antti Rahkola, Yrityksen nimi muutettiin vuonna 1925 Oy Antti Rahkolan Levytehtaaksi ja myöhemmin Rahkola Oy:ksi. Rahkolan tehdas valmisti erilaisia maataloustyökaluja ja myöhemmin myös saranoita ja heloja. Kiinteistöllä teollisuustoiminta alkoi kuitenkin jo vuonna 1889, jolloin toimintansa aloitti englantilainen sianteurastamo. Vuonna 1910 tiloihin muutti toimintansa kalaverkkotehdas ja vuonna 1919 tilat muuttuivat metalliteollisuuden käyttöön. Tehdasalueella on jäljellä useita rakennuksia, jotka on rakennettu vuosien 1890–1970-lukujen välisenä aikana. Pääosa rakennuksista on 1900-luvulta. (Paavilainen & Paavilainen, 2008; P.Ehrnström, 2005)

alustava 1.9.2025

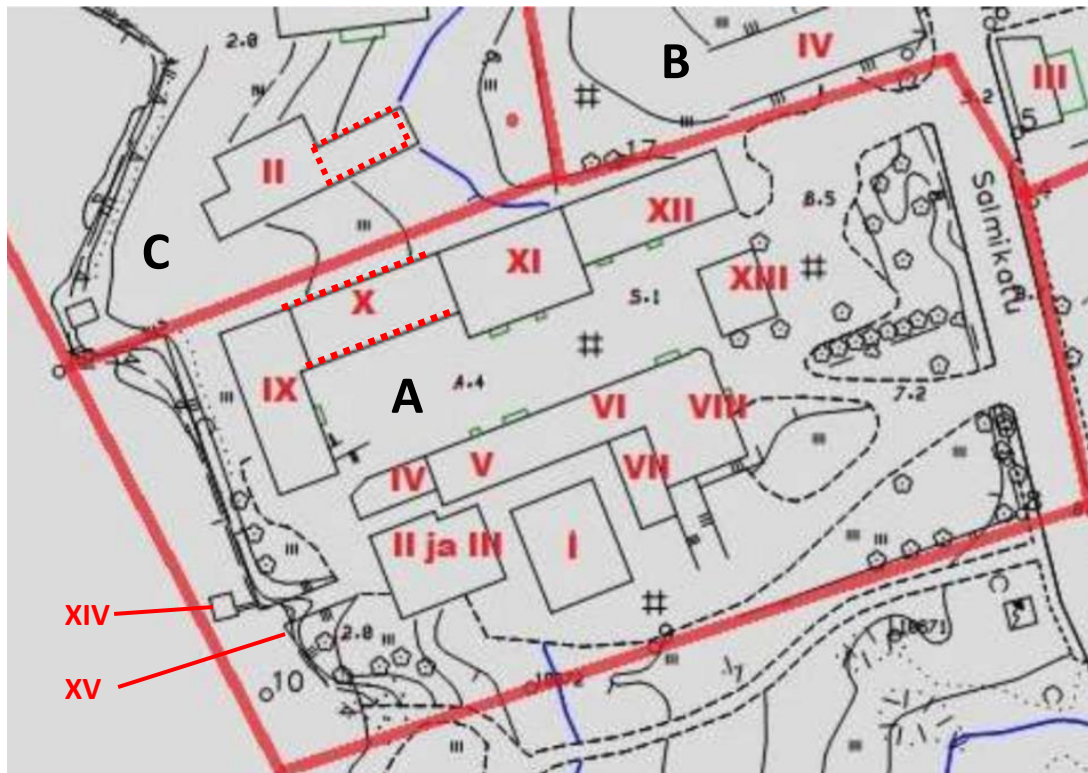
Tonttia hallitsevat valkoiseksi rapatut funktionalistista teollisuusrakentamista edustavat rakennukset, joiden väliin muodostuu pitkänomainen, teollista tunnelmaa huokuva sisäpiha. Rakennuskantaan on tehty merkittäviä muutoksia ja laajennuksia erityisesti 1930–1950-luvuilla, mutta rakennusten funktionalismille tyypilliset piirteet ovat pääosin säilyneet hyvin (Vaasan kaupunki, n.d.).

Funktionalistinen tyyli ja suunnittelijat

Rakennusten arkkitehtuurissa korostuu funktionalistinen tyyli, joka nousi Suomessa laajempaan käyttöön 1930-luvulla (Museovirasto, n.d.; Docomomo Suomi Finland ry, n.d.). Funktionalismissa arkkitehtuurin keskiössä ovat käytännöllisyys, selkeämuotoisuus ja rakennuksen käyttötarkoituksen ilmentäminen – turhaa koristelua vältetään, ja materiaalien ja rakenteiden aitous saa näkyä (Museovirasto, n.d.). Rahkolan rakennuksissa tämä ilmenee valkoiseksi rapatuissa julkisivuissa, suurissa ikkuna-aukoissa sekä selkeissä suorakulmaisissa massoissa, jotka muodostavat yhtenäisen ja toimivan tehdasmiljöön.

Alueen rakennuksia ovat suunnitelleet useat aikakauden insinöörit ja arkkitehdit. Erityisesti 1930–1950-lukujen laajennusten yhteydessä mukana oli paikallisia rakennusmestareita ja teollisuusrakentamiseen erikoistuneita suunnittelijoita, joiden kädenjälki näkyy edelleen rakennusten tarkoituksenmukaisessa mittakaavassa ja pelkistetyssä estetiikassa (Rakennustieto Oy, 2012). Rakennusten suunnittelijat on mainittu tarkemmin rakennuskohtaisessa esittelyssä, mikäli ne ovat tiedossa.

Rakennuksien ja niiden osien numerointi viittaa vuonna 1987 laadittuun inventointiin.

Kuva 7. Rahkolan alueen (A) kiinteistön rakennukset: Kuva: Pohjanmaan museo, Vaasan kaupungin kiinteistöjärjestelmän pohjakartta

alustava 1.9.2025

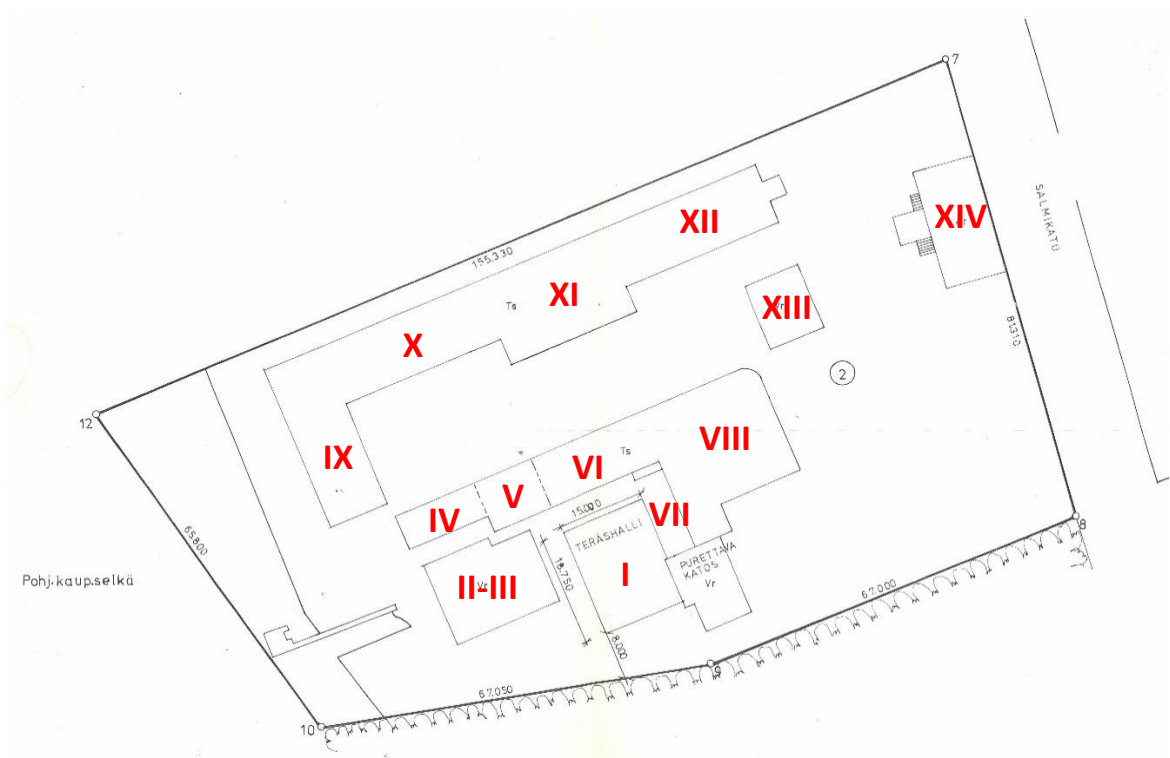
3.2 Rakennukset, Salmikatu 2

Varasto, Rakennus I (101916497X)

Harjakattoinen peltinen varastorakennus on kiinteistön uusin rakennus ja valmistunut vuonna 1980.

Kuva 8. Varastohalli, (rakennus I). Kuva: Oliver Schulte-Tigges , 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Kuva 9. Rakennuksen I rakennuslupakuva vuodelta 1980. Kuvan mukaan suunnittelija on Eeva Suurinkeroinen Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

Venevaja/varasto Rakennus II ja III (101916493T)

Rannan puolella sijaitsevat puurakenteiset varastorakennukset/ rakennuksien osat ovat ilmeisesti osittain peräisin Englantilaisen sianteurastamon ajalta. Inventoinnin (Höglund, 1988, 1993 ja 1998) mukaan rakennus II on ollut teurastamon käytössä ja rakennus III, joka on toiminut mm. venevajana, on sijainnut teurastamoalueen ulkopuolella. Molemmat rakennukset on rakennettu vuonna 1890, mutta rakennuksia on laajennettu ja muutettu 1900-luvulla siten, että ne muodostavat yhden yhtenäisen rakennuskokonaisuuden. Tässä muodossa ne ovat jo nähtävissä 1930-luvun ilmakuvissa.

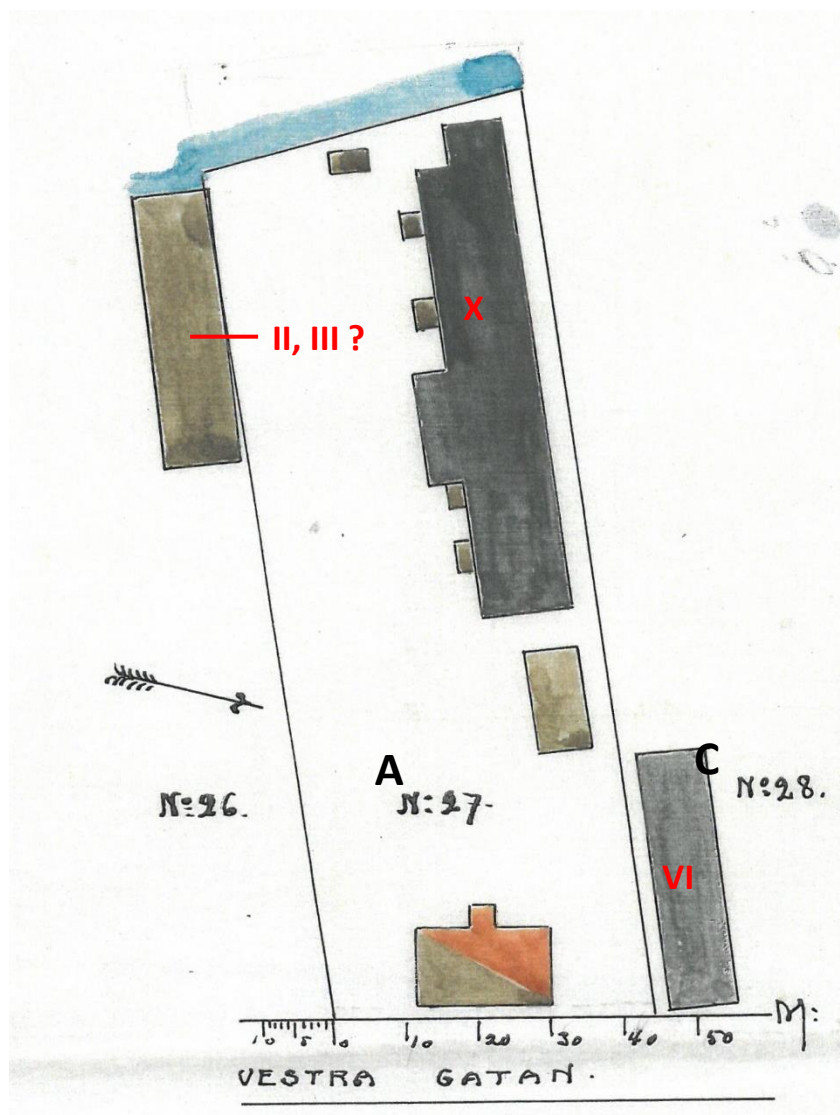

Kuva 10. Teurastamon/Rahkolan kiinteistö 1900-luvun alkupuolella. Tehdas on alkuperäisessä muodossaan ja vieressä kaksi makasiiniriviä, joiden päätyrakennukset ovat säilyneet. Kuva: Pohjanmaan museon kuva-arkisto

alustava 1.9.2025

Kuva 11. Oikealla venevaja/varastorakennus (rakennukset II ja III), vasemmanpuoleinen rakennus on osa IV, joka liittyy kivirakenteiseen tehdasrakennukseen. Kuva: Oliver Schulte-Tigges , 23.7.2025

Kuva 12. Nykyiset olemassa olevat rakennukset II ja III saattavat olla jo tässä jossakin muodossa olemassa. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

alustava 1.9.2025

Kuva 13. venevaja/varastorakennus (rakennukset II ja III. Kuva: Oliver Schulte-Tigges , 23.7.2025

Tehdasrakennus, Rakennusosat IV, V, VI, VII ja VIII (101916496W)

Osat IV-VIII muodostavat kiinteistön piha-alueen keskellä sijaitsevan tehdasrakennuksen. Kaupungin suunnitteluviraston kortiston mukaan rakennus olisi valmistunut vuonna 1890 ja siinä olisi tehty muutoksia vuonna 1957. Rakennus on tiilirunkoinen ja sen päässä, rannan puolella, on puurakenteinen osa IV, joka mahdollisesti on rakennettu jo 1800-luvun lopulla. Tätä tukee myös kortiston antama rakennusvuosi.

Tehdastilana toiminut tiilinen rakennus on rakennettu eri vaiheissa 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla. Rakennus on tyyliltään funktionalismia ja se on säilyttänyt hyvin alkuperäiset piirteensä laajennuksista ja muutoksista huolimatta.

Puurakenteinen makasiini on ollut nykyisen tehdasrakennuksen paikalla vielä 1930-luvulla ja osa IV on tämän rakennuksen rannanpuoleisin osa.

alustava 1.9.2025

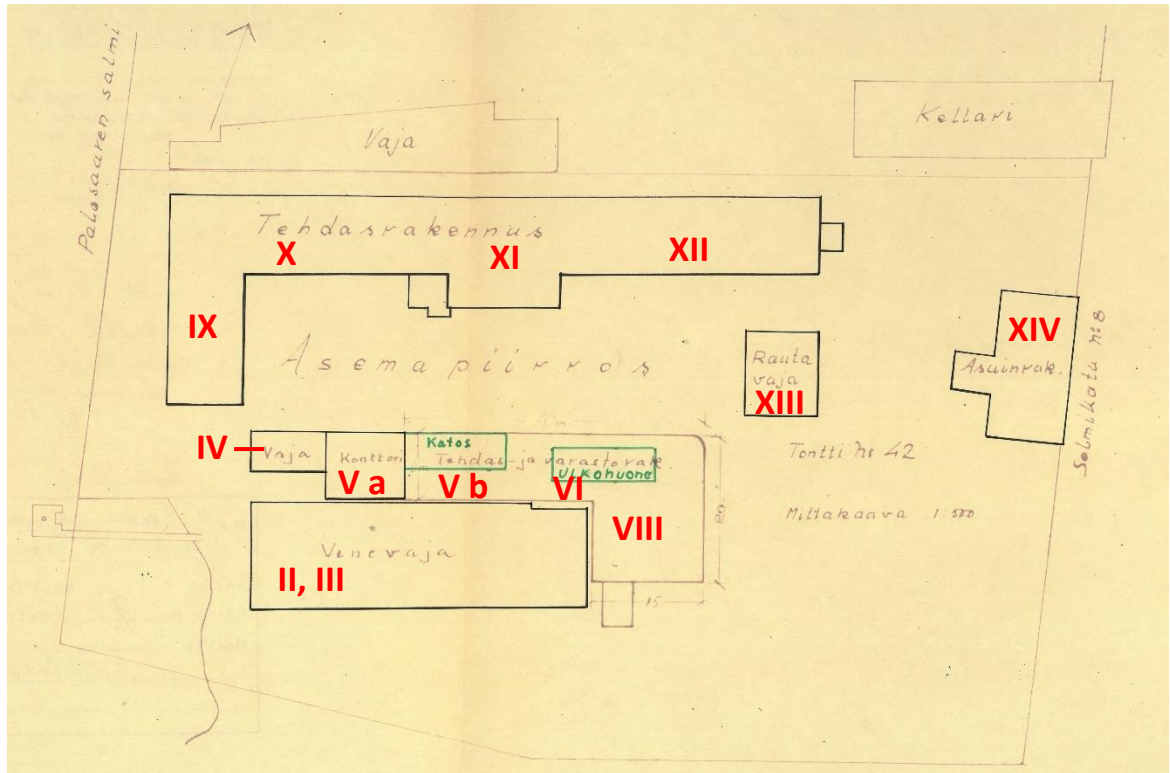

Kuva 14. Uudempi tehdasrakennus pohjoisen puoleiselta sisäpihalta oikealla (rakennukset V,VI ja VIII). Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

Kuva 15. Uudempi tehdasrakennus pohjoisen puoleiselta sisäpihalta vasemmalla (rakennukset V ja VI). Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Kuva 16. Rakennusten VI ja VIII lupapiirustus vuodelta 1950. Suunnitelman on tehnyt E. Kankaanpää. Rakennusosa V a on muutettu ja korotettu vuonna 1947 ja muutoksen suunnittelija piirustusten mukaan on A. Lepistö. Rakennusosa V a on alun perin Art Ortelan käsialaa vuodelta 1938. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

alustava 1.9.2025

Kuva 17. Tehtaan eteläistä julkisivua. (rakennus VI,VII ja VIII, keskellä kuvassa). Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

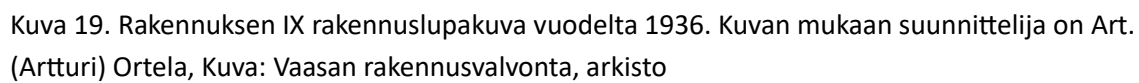
Tehdasrakennus, Rakennusosat IX, X, XI ja XII (101916495V)

Kiinteistön vanhempi, tiilirakenteinen rakennuskokonaisuus muodostuu eri-ikäisistä rakennuksista. Osa X oli muita osia selkeästi vanhempi ja todennäköisimmin peräisin sianteurastamoajalta. Rakennus purettiin vuonna 2024. Inventoinnin mukaan rakennus on rakennettu vuonna 1890, mitä tukee rakennuksen ulkoseinässä näkyvät ikkuna- ja oviaukkojen holvikaaret.

Edellisten inventointien mukaan rakennus IX on rakennettu vuoden 1933 jälkeen ja tätä tukee rakennusvalvonnan arkistossa olevat asemapiirroksot, joista käy ilmi rakennuksen rannan puoleisen siiven rakennetun 1936 ja pohjoispäähän laajennuksia vuonna 1938 eli osa XII. Osa XI korotettiin E. Kankaanpään suunnitelmien mukaan 1956. Tällöin suunnitelmissa esitettiin myös osan X korotus, mutta tätä ei koskaan tehty. On kuitenkin mahdollista, että rakennuksen korottamisen sijaan rakennusosa XI rakennettiin kokonaan uudestaan. Tätä tukee alueesta säilynyt ilmakeku, jossa osa XI näyttäisi puuttuvan, mutta tontin keskellä sijaitseva tehdasrakennus (IV-VII) on jo rakennettu.

Kuva 18. Tontin luoteissivulla sijaitseva tehdasrakennus muodostuu eri-ikäisistä osista. Suoraan edessä näkyvän rakennuksen (IX) julkisivussa näkyy vielä vuonna 2024 puretun osan päädyn muoto. Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Kuva 21. Vuonna 2015 otetussa kuvassa (Outi Orhanen) näkyy vielä jäljellä oleva osa vuonna 1890 rakennetusta sianteurastamon rakennuksesta. Rakennus on purettu vuonna 2024. Purettu tilanne näkyy kuvassa 14.

Kuva 22. Kuvassa oikealla rakennukset IX, XI ja XII. Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Rautavarasto, Rakennus XIII (101916494U)

Puurakenteinen rautavarastorakennus on rankorakenteinen ja betoniperustukselle rakennettu kylmä varastotila. Rakennuksen ulkoasu on tyyliältään enemmän sotia edeltänyttä rakentamista, mutta se on rakennettu vuonna 1947 ja sen suunnittelija on A. Lepistö.

Kuva 23. Rautavarasto. Rakennus XIII. Suunnittelija, A. Lepistö. Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

Asuinrakennus, Rakennus XIV (PURETTU)

Pihapiirin itäreunassa on vuoden 1987 inventoinnin aikana ollut vielä asuinrakennus, joka oli rakennettu vuonna 1890. Rakennuksessa oli tehty muutoksia vuonna 1917 Otto Ekmanin suunnitelmien mukaisesti. Rakennus on purettu. Rakennus näkyy Lasseniuksen 1895 laatimassa Palosaaren asemakaavaluonnoksessa. kts. tämän selvityksen kuva 37.

3.3 Arvotus, Salmikatu 2

Vuoden 1998 arvotus:

Rahkolan kiinteistön kokonaisuus on vuoden 1998 inventoinnissa arvoitettu rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokkaaksi R, H. Yksittäisiä rakennuksia ei ole erikseen arvoitettu.

alustava 1.9.2025

Palosaaren ja Suntin salmen kulttuuriympäristöselvityksessä vuodelta 2007 on kiinteistön rakennukset arvotettu seuraavasti:

Tehdasrakennukset	valtakunnallisesti merkittävä rakennus
varastorakennus	paikallisesti merkittävä rakennus

Rahkolan kiinteistö kuuluu valtakunnallisesti merkittään rakennettuun kulttuuriympäristöön Palosaaren satama, telakka ja tehdasalue. (vahvistettu vuonna.2009)

Vuoden 2016 inventoinnin yhteydessä tehty arvotus ja vuonna 2025 tehty täydennys / korjaus lihavoituna:

Kohde	Arvotus 2016/ 2025	Toimenpidesuositus
-------	---------------------------	--------------------

Varasto (Rakennus I)

Venevaja/varasto (II-III)	H	
---------------------------	---	--

Tehdasrakennus (IV-VIII)

osa IV	H	
--------	---	--

osat V-VII	R,H,M	A,K
------------	-------	-----

Tehdasrakennus (IX-XII)

Osa X	R,H,M	purettu
-------	-------	----------------

Osat IX, XII	R,H,M	A,K
--------------	-------	-----

Rautavarasto	H,M	
--------------	-----	--

Arvotuksen selitteet:

H= historiallisesti arvokas, R=rakennushistoriallisesti arvokas, M=maisemallisesti arvokas
 A=kohde on säilytettävä ennallaan, B=ennallistavat muutokset suositeltavia,
 C=kohteen säilyttämisen kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia,
 K=merkitään asemakaavaan rakennushistoriallisesti tai -taiteellisesti arvokkaaksi kohteeksi

Rahkolan tehdasalue on kokonaisuutena arvokas niin historiallisesti, rakennushistoriallisesti kuin maisemallisestikin. Kokonaisuuden arvot tulee huomioida alueen suunnittelussa sekä tulevilla muutos- ja korjaustoissa.

Alueen rakennukset tullaan arvottamaan tämän selvityksen lopullisessa versiossa.

4. VAASAN SAIPPUA OY:n alue, Levoninkatu 2

4.1 Aluekuvaus, Levoninkatu 2, mantereen puoli

Palosaarelle perustettiin vuoden 1855 tienoilla Waasan Saippua – tehdasyhtiö, joka aloitti toimintansa vuonna 1888. Tehtaaseen hankittiin koneet Västervikissä sijainneesta J. Finnilän saippuatehtaasta. Finnilän saippuatehdas perustettiin vuonna 1884, mutta toiminta päättyi melko pian. Waasan Saippua-tehdasyhtiön perustajina olivat Emma Wissing ja Gerbyn pikipruukin omistaja A. Hägglund. Yritys muutettiin osakeyhtiöksi vuonna 1896. Tuotannossa oli aluksi vain pyykkisaippuaa, mutta valikoimaa laajennettiin vuonna 1892 steariini- ja glyseriini- ja vuonna 1895 hienosaippuilla. 1900-luvulla tuotanto monipuolistui ja vuonna 1911 aloitettiin glyseriinin valmistus ja myöhemmin tuotannossa oli myös pesupulverit, kristallisooda sekä partavaahto ja –saippua. Vuonna 1903 Waasan Saippua Oy oli Suomen suurin saippuanvalmistaja. Toiminta siirtyi Palosaaresta Vaskiluotoon ja tilat jäivät pienyritystoimintojen yms. käyttöön. Saippuatehtaan toiminta päättyi 1980-luvun lopulla. (Paavilainen ja Paavilainen, 2008)

Waasan Saippua toimi vuoteen 1927 loppuvuoteen asti puisessa tehdasrakennuksessa. Rakennus paloi loppuvuodesta 1927 ja uusi kaksi kerroksinen tiilinen tehdasrakennus valmistui A. Lepistön suunnitelmien mukaisesti kesällä 1928. Tasakattoisen tiilirakennuksen julkisivuja jäsentävät yksinkertaiset pilasterit, ja pohjoispäädyssä kohoaa kaksikerroksinen torni. Tehdassalissa on varsin tiheä sienipilariruudukko. Rakennuksen eteläpäätyä korotettiin vuoden 1934 jälkeen kerroksella. Tehdasrakennuksen pohjoispäässä on puurakenteinen, pulpettikattoinen vajaosa, joka on toiminut kristallisoodatuotantotiloina. (Paavilainen ja Paavilainen, 2008)

Tehdasalueella sijaitsee myös vuonna 1890 luvun lopulla valmistuneessa konttori-asuinrakennuksessa. Rakennuksen päädyssä on funktionalismista vaikutteita saanut portinvartijan rakennus, joka on valmistunut vuonna 1953 E. Sjöbergin suunnittelemana.

Saippuatehtaan eteläpäädyssä sijaitseva lautarakenteinen varastorakennus on valmistunut tehtaan laajennuksen jälkeen, jolloin laajennusosan alta purettiin vanhat varastorakennukset. Lisäksi tehtaan pohjoispuolella on jäljellä kaksi lauta/hirsirakenteista varastorakennusta. Näistä tehdasta lähempänä oleva varastorakennus on valmistunut vuonna 1924 K. J. Reiniuksen ja Otto Ekmanin suunnitelmien mukaan ja toinen, hieman kauempana oleva rakennus on valmistunut vuonna 1929 todennäköisesti I. Dahlan suunnittelemana. Varastorakennusten yhteydessä on Levoninkadun reunalla ollut asuin- ja varastorakennuksia siten, että pihapiiri on rakennettu umpinaiseksi.

Rakennusten numerointi viittaa vuoden 1998 inventointiin.

alustava 1.9.2025

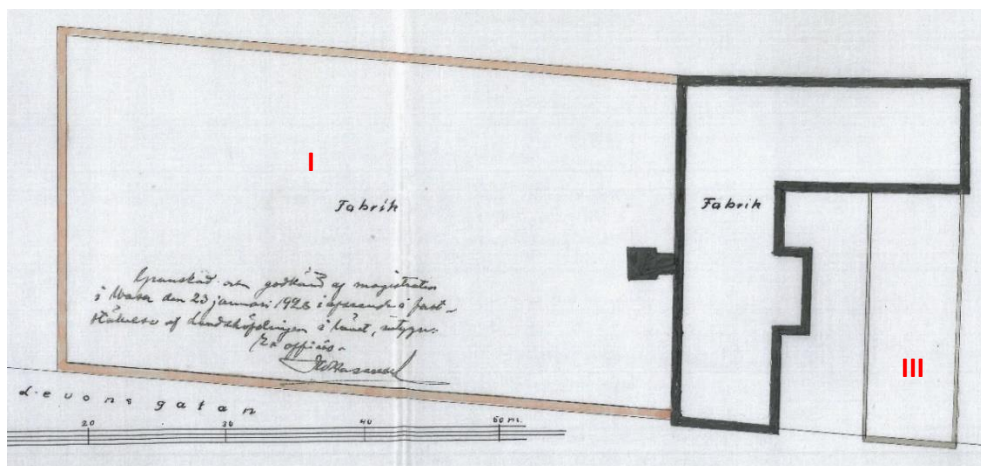
Kuva 24. Levoninkatu 2, mantereen puoli, rakennuskanta. Kuva: Pohjanmaan museo, Vaasan kaupungin kiinteistöjärjestelmän pohjakartta

4.2 Rakennukset, Levoninkatu 2, manterein puoli

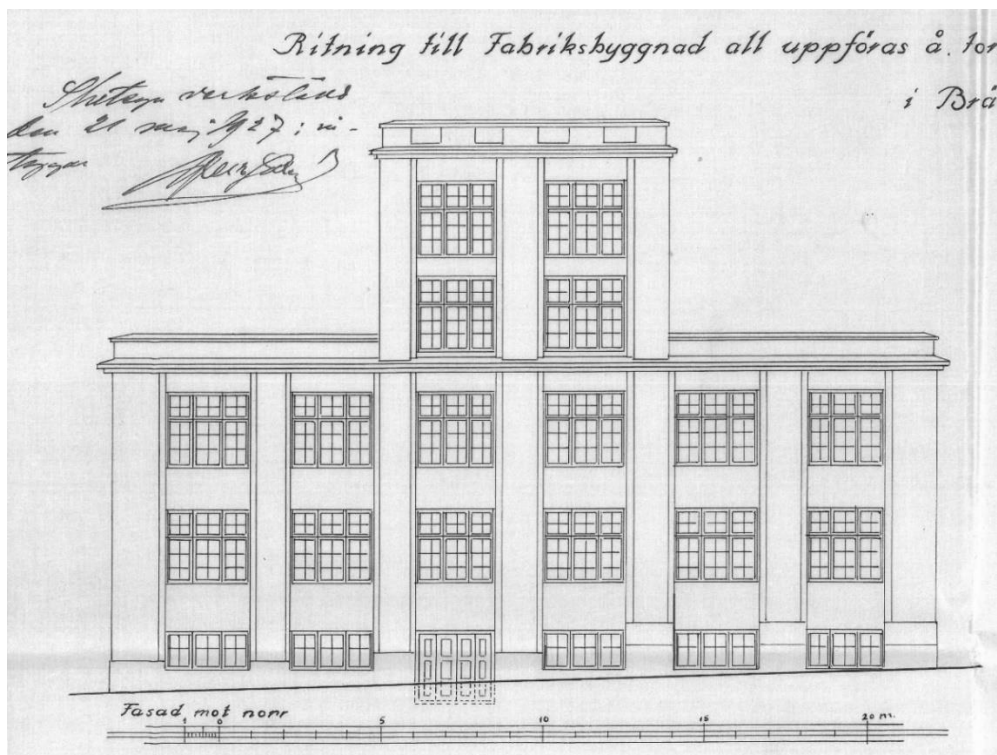
Saippuatehdas, Rakennus I (1019260204)

Saippuatehtaan rakennus valmistui vuonna 1928, edellisenä vuonna tulipalossa tuhoutuneen puurakenteisen tehdasrakennuksen tilalle.

alustava 1.9.2025

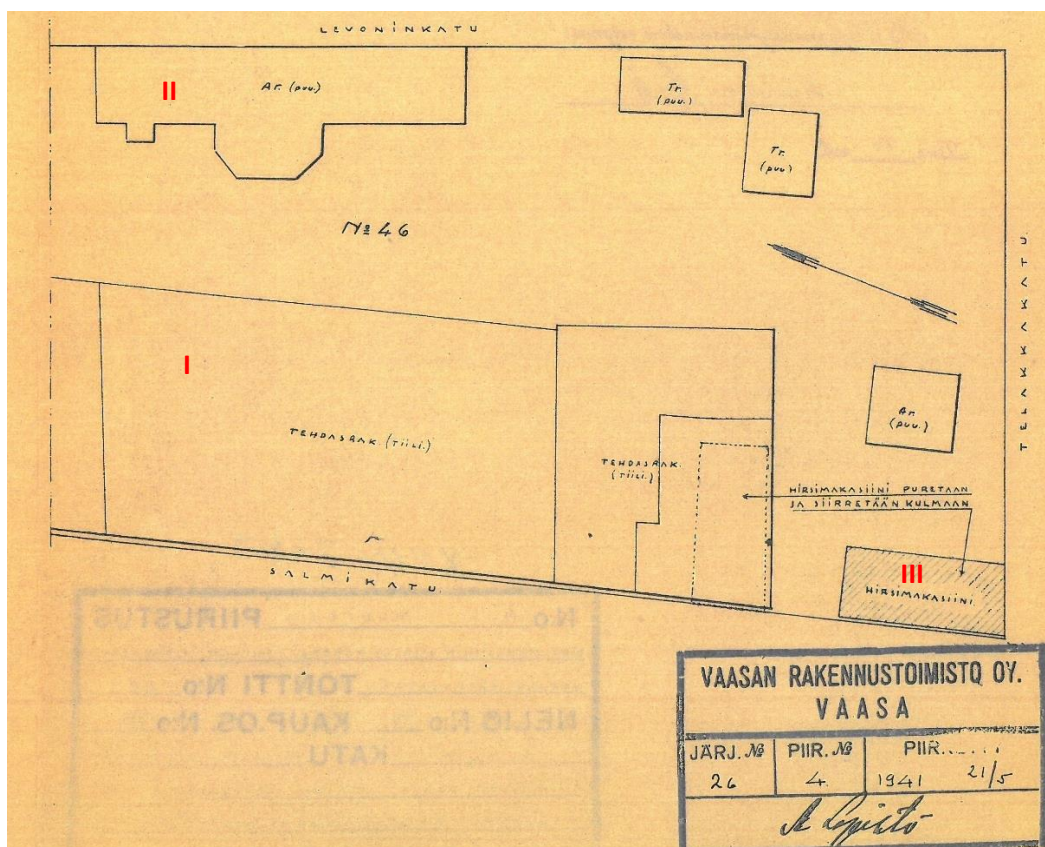

Kuva 25. Ote uuden palon jälkeen rakennettavan Saippuatehtaan lupakuvasta vuodelta 1928. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

Kuva 26. Uuden saippuatehtaan julkisivu etelään 1928 rakennuslupakuussa. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

alustava 1.9.2025

Kuva 27. Saippuatehtaan laajennus ja hirsimakasiinin siirto vuoden 1941 rakennuslupakuvissa, rakennuskanta. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

Kuva 28. Vanha saippuan tehdasrakennus (rakennus I). Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Kuva 29. Vanha saippuan tehdasrakennus (rakennus I) pohjoispääty vuonna 2015. Kuva: Outi Orhanen

Kuva 30. Vanha saippuan tehdasrakennuksen pohjoispääty (rakennus I) oikealla ja makasiinirakennus (rakennus VI) vasemmalla. Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Toimistorakennus, Rakennus II (1019260215)

Alkuperin asuinrakennuksena toiminut uusrenessanssityylinen rakennus on valmistunut Levoninkadun varteen todennäköisesti 1890-luvulla. Rakennuksen suunnittelijaa ei tunneta. Rakennus toimi pitkään Vaasan Saippuan konttoritiloina ja sen päättyyn rakennettiin tehtaan kulunvalvontaa varten portinvartijan rakennus vuonna 1953 E. Sjöbergin suunnitelmien mukaan. Myöhemmin rakennus on toiminut kahvilana ja nuorisotiloina. Rakennus toimi vielä noin 10 vuotta sitten työ- ja varastotiloina. Rakennus on ollut viimeiset noin 8 vuotta tyhjillään.

Kuva 31. Entinen konttori-asuinrakennus (rakennus II) ja portinvartijan rakennus (II A) sisäpihalta päin vuonna 2015. Kuva: Outi Orhanen.

Kuva 32. Entinen konttori-asuinrakennus ja portinvartijan rakennus (rakennus II) sisäpihalta päin vuonna 2025. Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Kuva 33. Entinen konttori-asuinrakennus ja portinvartijan rakennus (rakennus II) Levoninkadulta päin vuonna 2025. Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

Kuva 34. Entinen konttori-asuinrakennus (rakennus II) ja portinvartijan rakennus (rakennus II A) Levoninkadulta päin vuonna 2025. Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Varasto, Rakennus III (1019260226)

Rankorakenteinen varastorakennus rakennettiin tehdasrakennuksen laajennuksen yhteydessä tontin eteläreunalle. Vanhat varastot olivat sijainneet laajennusosan paikalla, joten uusi varasto tarvittiin.

Kuva 35. Varastorakennus (rakennus III) koillisesta. Rakennus on säilynyt ulkoasultaan hyvin alkuperäisenä. Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

Kuva 36. Varastorakennus (rakennus III) Merenpuolelta. Kuva: Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Makasiini, Rakennus IV (1019260171) PURETTU

Kivi-, tiili- ja puurakenteinen makasiinirakennus valmistui Saippuan tehdasalueelle vuonna 1895. Rakennus toimi varastotiloina vielä 1990-luvulla, jolloin sen puurakenteet tuhoutuivat tulipalossa. Rakennuksen kivirakenteiset osat on purettu noin 12-13 vuotta sitten.

Kuva 37. Lasseniuksen 1895 laatimassa Palosaaren asemakaavaluonnoksessa näkyvät makasiinirakennus (rakennus IV), toimistorakennus (rakennus II), joka oli tällöin vielä asuinrakennuskäytössä, sekä asuinrakennus XIV, joka purettiin joskus 1980-1990- lukujen vaihteessa.

alustava 1.9.2025

Kuva 38. Makasiinirakennus vuonna 2005. Rakennus on tuhoutunut täysin. Kuva: Kaj Höglund.

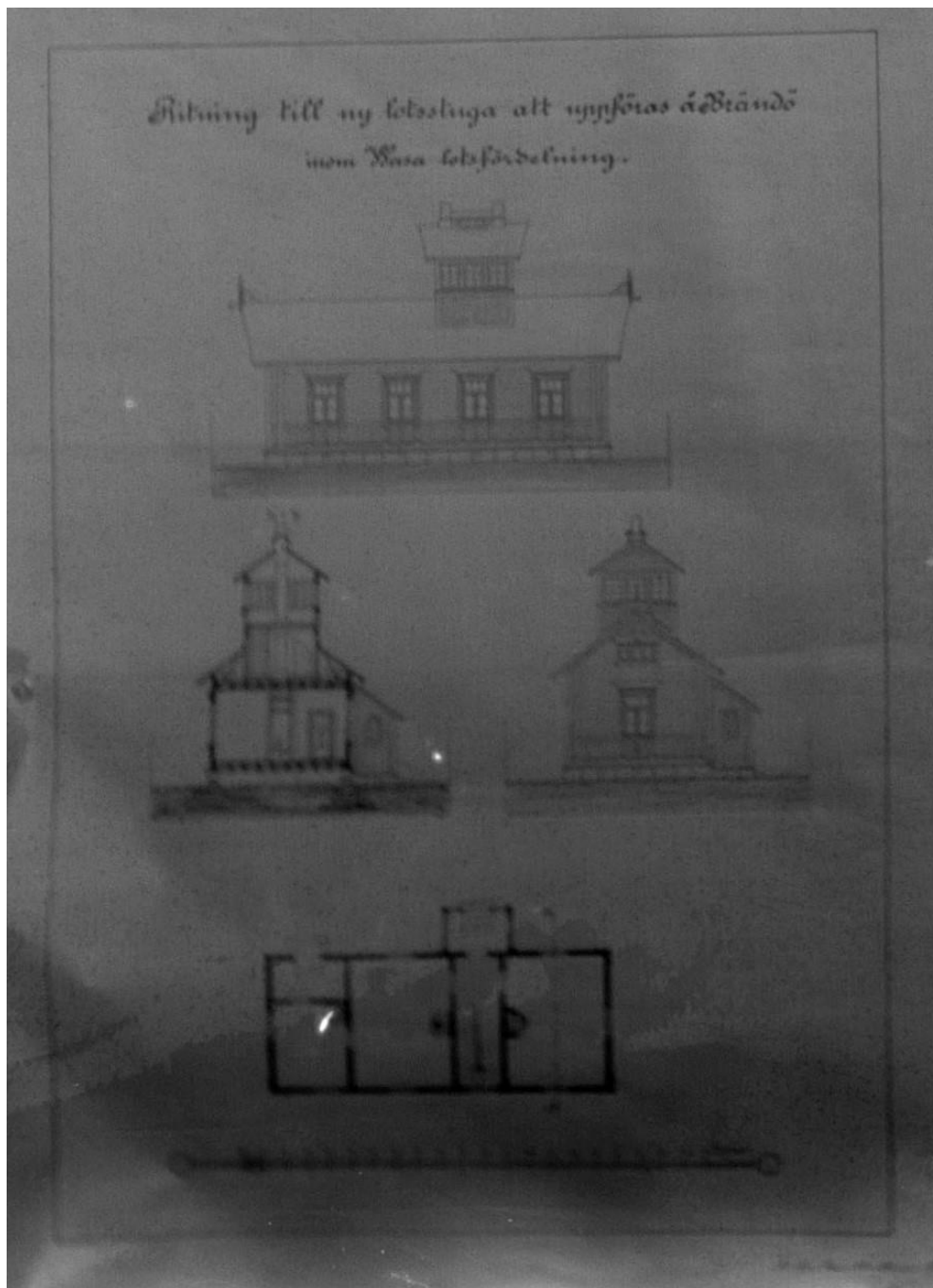
Luotsiasema, Rakennus V (1019260160) tuhoutunut tulipalossa täysin

Luotsiasema Palosaarelle perustettiin jo 1800-luvulla ja uusi hirsirunkoinen luotsiaseman kansallisromanttista rakennustyyliä edustava rakennus valmistui vuonna 1900. Rakennuksen suunnittelijasta ei ole tietoa. Rakennuksen porraskäytävää muutettiin ja torniosa poistettiin 1937. Luotsiaseman rakennus oli säilynyt rungoltaan hyvin alkuperäisenä, kunnes tuhoutui kokonaan tulipalossa kesällä 2024. Rakennukseen myöhemmin liitetty varastokatos on purettu 2000-luvulla.

alustava 1.9.2025

Kuva 39 Luotsiaseman venerantaa, Suomen kansallisarkisto (<https://astia.narc.fi/>) Kuvan päivämäärä ei ole tiedossa, mutta luotsiasema näyttäsi olevan alkuperäisessä, eikä 1937 lupakuvan mukaisessa ulkoasussa.

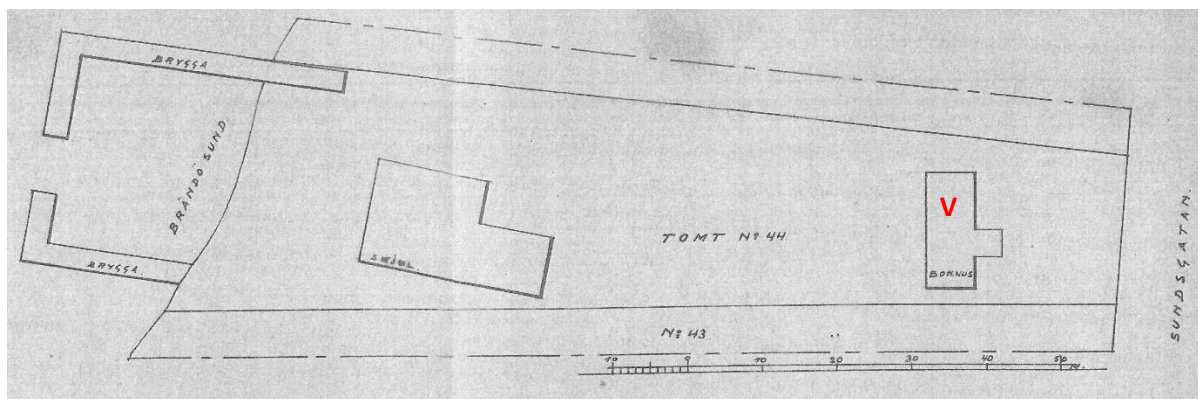
Kuva 40. Luotsiaseman piirustukset, Suomen kansallisarkisto (<https://astia.narc.fi/>)

alustava 1.9.2025

Kuva 41. Luotsiaseman venerantaa, Suomen kansallisarkisto (<https://astia.narc.fi/>)

alustava 1.9.2025

Kuva 42. Ote Luotsitalon porrashuonelaajennuksen rakennuslupakuvista vuodelta 1937. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

Kuva 43. Luotsiaseman rakennus (rakennus V) vuonna 2015. Kuva: Outi Orhanen.

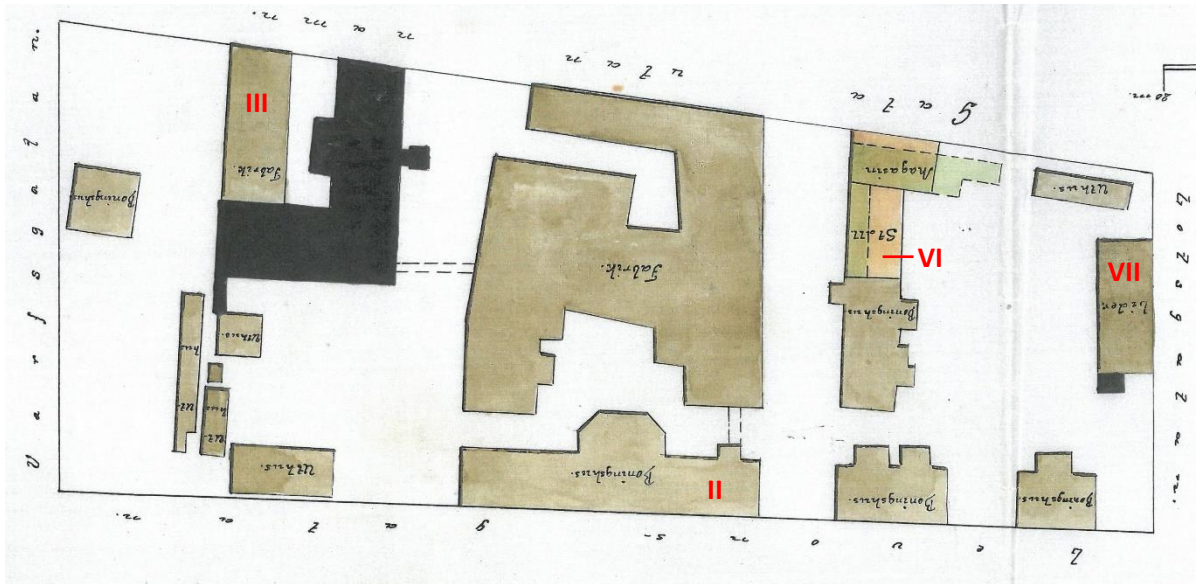
alustava 1.9.2025

Kuva 44. Se mitä Luotsiaseman rakennuksesta (rakennus V) on jäljellä. Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

Varasto, Rakennus VI (1019260193)

Tehdasalueen pohjoisreunassa sijaitseva puurakenteinen varasto-tallirakennus on valmistunut vuonna 1924 K. J. Reiniuksen suunnitelmien mukaan. Ilmeisesti Otto Ekman on suunnitellut rakennukseen muutoksia tai laajennuksen.

Kuva 45. Ote hevostallin rakennuslupakuvista vuodelta 1927. Kuvassa näkyy myös vanha tehdaskokonaisuus, joka paloi vuonna 1927. Karttaan on merkitty, Salmikadun kohdalle "katu ilman nimeä" (gatu utan namn). Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

alustava 1.9.2025

Kuva 46. Varastorakennus (rakennus VI) rannan suunnasta vuonna 2015. Kuva, Outi Orhanen

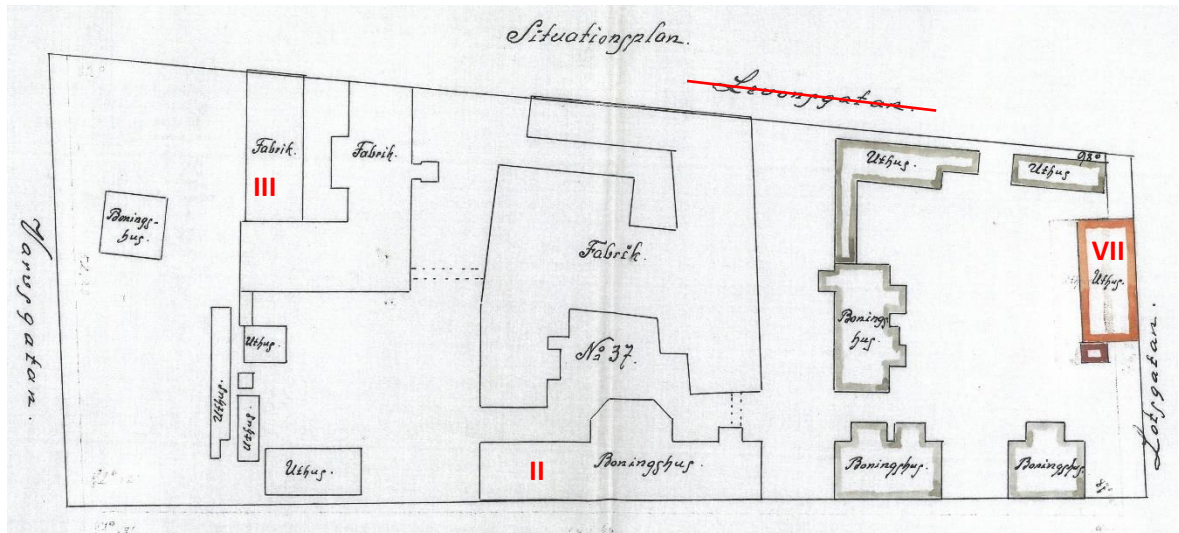

Kuva 47. Varastorakennus kaakosta (rakennus VI). Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

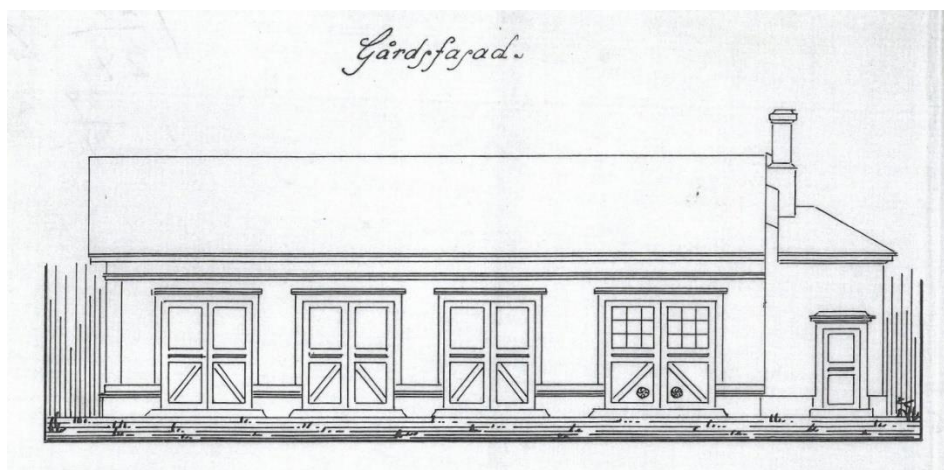
alustava 1.9.2025

Varasto, Rakennus VII (1019260182)

Tehdasalueen pohjoisreunassa sijaitseva puurakenteinen varastorakennus on valmistunut vuonna 1929 mahdollisesti I. Dahlsin suunnitelmien mukaan. Rakennuksessa on hirsirakenteinen leveämpi osa sekä rankorakenteinen varasto ja lisäksi pieni tiilirunkoinen huone Levoninkadun puoleisessa päätyosassa.

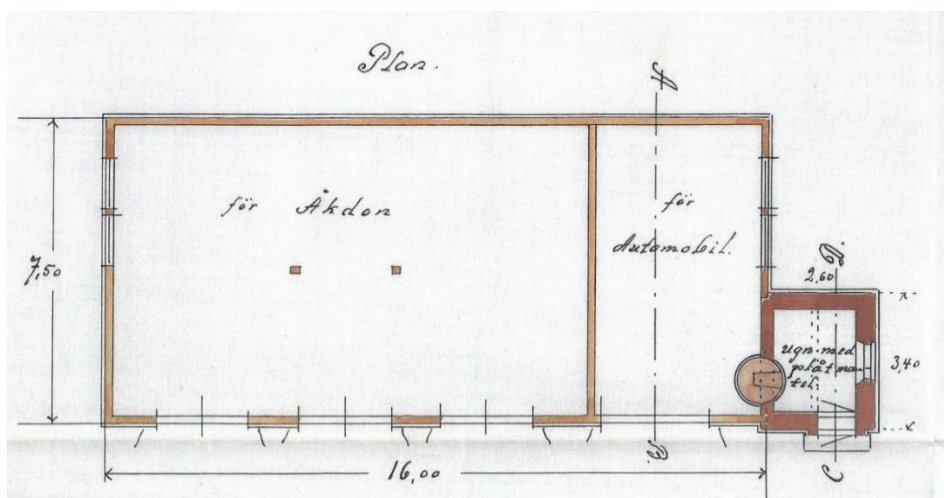

Kuva 48. Ote ajoneuvotallin rakennuslupakuvista vuodelta 1925. Kuvassa näkyy myös vanha tehdaskokonaisuus, joka paloi vuonna 1927. Hirsimaksiini (rakennus III) siirretään 1940 Salmikadun suuntaiseksi. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

Kuva 49. Ote ajoneuvotallin rakennuslupakuvista vuodelta 1925. Rakennus vastaa edelleen pääpiirteittäin suunnitelmassa esitettyä. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

alustava 1.9.2025

Kuva 50. Ote ajoneuvotallin rakennuslupakuvista vuodelta 1925. Rakennus vastaa edelleen pääpiirteittäin suunnitelmassa esitettyä. Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

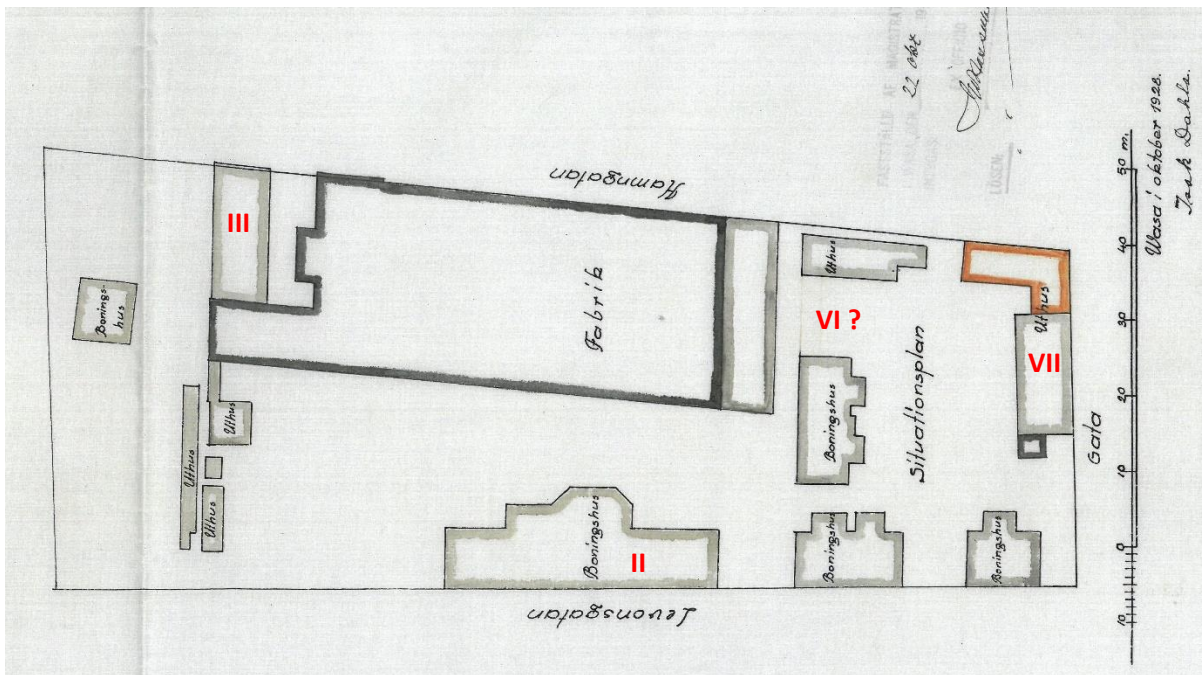

Kuva 51. Varastorakennus kaakosta (rakennus VII). Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

alustava 1.9.2025

Kuva 52. Varastorakennus etelästä (rakennus VII). Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025

Kuva 53. Ote puuliiterin (ved liider) rakennuslupakuvista vuodelta 1928. Kuvassa näkyy jo uusi tehdaskokonaisuus, mutta vuoden 1927 rakennusluvan mukaista hevostallirakennusta tässä kuvassa ei näy. Saattaa olla, että hevostallirakennus rakennettiin vasta hiukan myöhemmin tai se puuttuu jostain muusta syystä tästä suunnitelmasta. Tässä suunnitelmassa nykyistä Salmikattua on nimetty "Satomakaduksi" (Hamngatan). Kuva: Vaasan rakennusvalvonta, arkisto

alustava 1.9.2025

4.3 Arvotus Levoninkatu 2, mantereen puoli

Vuoden 1998 arvotus:

Vaasan Saippuatehtaan kiinteistön kokonaisuus on vuoden 1998 inventoinnissa arvotettu rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokkaaksi R, H. Yksittäisiä rakennuksia ei ole erikseen arvotettu.

Palosaaren ja Suntin salmen kulttuuriympäristöselvityksessä vuodelta 2007 on kiinteistön rakennukset arvotettu seuraavasti:

asuin- toimistorakennus	paikallisesti merkittävä rakennus
tehdasrakennus	paikallisesti merkittävä rakennus
alue	paikallisesti merkittävä miljöökokonaisuus

Saippuan kiinteistöstä luotsiaseman rakennus kuuluu valtakunnallisesti merkittään rakennettuun kulttuuriympäristöön Palosaaren satama, telakka ja tehdasalue. (vahvistettu vuonna.2009), muu alue on rajauksen ulkopuolella.

Vuoden 2016 inventoinnin yhteydessä tehty arvotus ja vuonna 2025 tehty täydennys / korjaus lihavoituna:

<u>Kohde</u>	<u>Arvotus 2016/2025</u>	<u>Toimenpidesuositus</u>
Tehdas (Rakennus I)	R,H,M	
Konttori (Rakennus II)	R,H,M	A,K
Varasto (Rakennus III)	H	
Luotsiasema(Rakennus V)	R,H,M	A,K, tuhoutunut 2024
Varasto (Rakennus VI)	H	
Varasto (Rakennus VII)	H	

Arvotuksen selitteet:

H= historiallisesti arvokas, R=rakennushistoriallisesti arvokas, M=maisemallisesti arvokas
A=kohde on säilytettävä ennallaan, B=ennallistavat muutokset suositeltavia,
C=kohteen säilyttämisen kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia,
K=merkitään asemakaavaan rakennushistoriallisesti tai -taiteellisesti arvokkaaksi kohteeksi

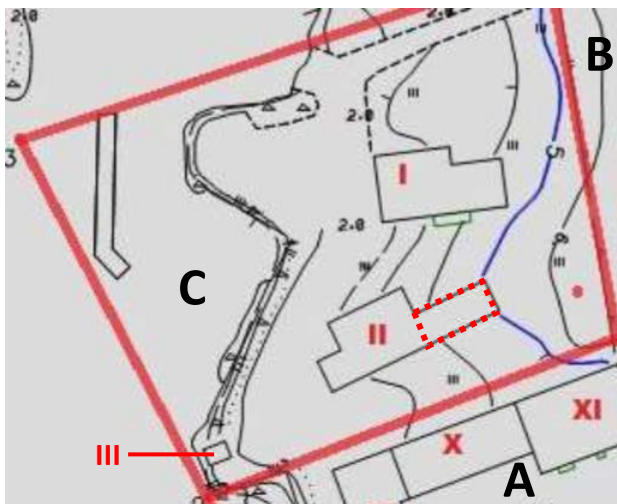
alustava 1.9.2025

Vaasan Saippuan vanha tehdasalue on kokonaisuutena arvokas niin historiallisesti, rakennushistoriallisesti kuin maisemallisestikin. Kokonaisuuden arvot tulee huomioida alueen suunnittelussa sekä tulevaisuudessa muutos- ja korjaustöissä.

Vaasan Saippuan vanha tehdasrakennus sekä aluekokonaisuus ovat osa Vaasan ja maakunnan teollisuushistoriaa. Sekä tehdasrakennus että alue ovat sekä paikallisesti että maakunnallisesti arvokkaita.

4.4 Aluekuvaus, Levoninkatu 2, meren puoli

Vaasan Saippuan kiinteistöllä eli samalla tonttialueella on tehtaan ja luotsiaseman lisäksi rannalla kaksi varasto/makasiinirakennusta. Rakennukset sisältyvät valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY Palosaaren satama-, telakka- ja tehdasalue.

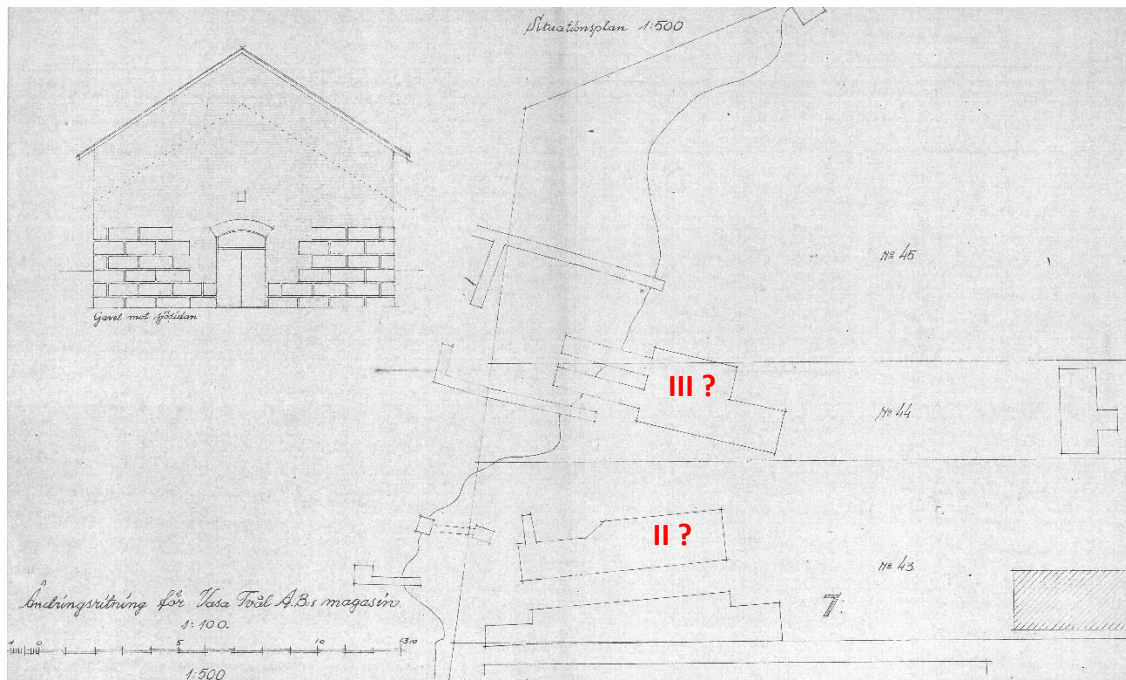
Kuva 54. Levoninkatu 2, rannan puoleinen osa, rakennuskanta.

4.5 Rakennukset, Levoninkatu 2, meren puoli

Varasto/makasiini, rakennus I (101926014X)

Varasto/makasiinirakennus on ollut Vaasan Saippuatehtaan omistuksessa ja kuuluu edelleen kiinteistölle. Kiinteistörekisterin mukaan makasiini on rakennettu vuonna 1900, mutta rakennus voi olla myös vanhempi. Rakennus melko lailla nykyistä muotoa vastaavana on nähtävillä 1900-luvun ilmakehissä. Makasiinirakennusta on muokattu useasti sen historian aikana, mutta erityisesti etelänpuoleiseen julkisivuun näyttäisi säilyttäneen piirteitä 1900-luvun alkupuolelta.

alustava 1.9.2025

Kuva 55. Venevaja/varasto (rakennus I) näyttäisi olevan 1946 makasiinirakennuksen lupapiirustuksessa jotakuinkin nykyisessä muodossaan. Myös (rakennus II) saattaisi olla jo tässä oikealla paikallaan, vaikka rakennus onkin kuvassa kokonaisuudessaan pitkänomaisempi. Molemmissa rakennuksissa (rakennus I ja II) saattaa olla vanhempia paikalle muualta siirrettyjä osia. Rakennus II muistuttaa ikkunoidensa puolesta asuinrakennusta. Tämän rakennusosan on arvioitu olevan mahdollisesti Wolffin veistämön pajarakennus.

Kuva 56. Venevaja/varasto (rakennus I) marraskuussa 2015. Kuva, Outi Orhanen.

alustava 1.9.2025

Kuva 57. Venevaja/varasto (rakennus I). Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025.

Makasiini/Wolffin paja, rakennus II (101926015Y)

Rahkolan vanhemman tehdasrakennuksen suuntaisena, pääty rantaa kohti sijoitettuna on jäljellä osa vanhasta makasiinirakennuksesta. Kiinteistörekisteri antaa rakennukselle rakennusvuodeksi 1900, mutta Vaasan Merimuseon johtajan Unto Lintalan tutkimuksien mukaan rakennus kuuluu laivanvarustaja Wolffin telakka-alueen rakennuksiin ja siten peräisin 1800-luvulta. Rakennuksen rannan puoleinen pää on ilmeisesti toiminut pajana. Karttakuvassa (Kartta 3.) on vielä näkyvissä suurehko rakennuskokonaisuus, mutta tästä on jäljellä enää meren puoleisin osa eli kyseinen pajarakenus. Rakennuskokonaisuus näkyy yhtenäisenä ja hyväkuntoisena 1900-luvun alkupuolen ilmakuvissa ja vielä 1950-luvun ilmakuvassa Rahkolan tehdasalueesta, jolloin makasiini/paja näkyy kuvan taustalla. Rakennus näyttäisi olevan tunnistettavissa myös vuoden 1893 kartasta. Tarkkaa tietoa näiden rakennusten rakennus- tai alueelle siirtoajasta ei ole. Rakennus on Vaasan Saippuatehtaan omistuksessa ja kuuluu edelleen kiinteistölle.

alustava 1.9.2025

Kuva 58. Pajarakennus (rakennus II) marraskuussa 2015, Outi Orhanen.

Kuva 59. Pajarakennus (rakennus II). Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025.

alustava 1.9.2025

Kuva 60 ja 61. Pajarakennus (rakennus II) idästä ja sisältä. Kuva, Oliver Schulte-Tigges, 23.7.2025.

Rannan vajarakennus, rakennus III (ei mukana aiemmissa inventoinneinneissa)

Vajarakennuksesta ei ole löytynyt rakennuslupapiirustuksia, eikä sen tarkka rakentamisvuosi ole tiedossa. 1940- luvun asemapiirustuksissa rakennusta ei ole esitetty, mutta 1973 ilmakuvassa rakennus näkyy. On myös mahdollista, että mm. vuoden 1953 asemapiirroksissa hiukan eri kohtaan esitetty suorakaide rannalla on tämä rakennus, joka on myöhemmin siirretty. Rakennus on toiminut ainakin kalastustarvikkeiden säilyttämistarkoituksessa.

alustava 1.9.2025

Kuva 62. Rantavaja (rakennus III) idästä ja sisältä. Kuva, Oliver Schulte-Tiggens, 23.7.2025.

4.6 Arvotus Levoninkatu 2, meren puoli

Ennen vuotta 2016 tehtyjä arvotuksia ei ole

Vanhat varasto/makasiinirakennukset sisältyvät valtakunnallisesti merkittävän rakennettuun kulttuuriympäristöön Palosaaren satama, telakka ja tehdasalue. (vahvistettu vuonna.2009),

Vuoden 2016 inventoinnin yhteydessä tehty arvotus ja vuonna 2025 tehty täydennys / korjaus lihavoituna:

Kohde	Arvotus 2016/ 2025	Toimenpidesuositus
Varasto/Makasiini	H	
Makasiini/Paja	R,H,M	Kohde erittäin huonokuntoinen.
Rantavaja	H	

Arvotuksen selitteet:

alustava 1.9.2025

Arvotuksen selitteet:

H= historiallisesti arvokas, R=rakennushistoriallisesti arvokas, M=maisemallisesti arvokas
A=kohde on säilytettävä ennallaan, B=ennallistavat muutokset suositeltavia,
C=kohteen säilyttämisen kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia,
K=merkitään asemakaavaan rakennushistoriallisesti tai -taiteellisesti arvokkaaksi kohteeksi

Vaasan Saippuan kiinteistön ranta-alue on osa vanhaa laivanvarustaja Wolffin telakka-
aluetta. Vanha telakka-alue on historiallisesti merkittävä ja ranta-alueen vanhat
kivirakenteet tulee huomioida sekä mahdollisuuksien mukaan säästää alueen
suunnittelussa sekä tulevaisuudessa muutos- ja korjaustöissä.

Lähteet:

Vaasan Yliopisto / Eskola. R. (2006). Terva, tekniikka ja terveys, Vaasalainen yrittäjyys ennen ja nyt.
Vaasan yliopisto Vaasa. Avoin yliopisto, No 28. https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_952-476-175-0.pdf

Museovirasto. (n.d.). *Rakennettu kulttuuriympäristö – Kulttuuriympäristön palveluikkuna*. Haettu
osoitteesta <https://www.museovirasto.fi/>

Docomomo Suomi Finland ry. (n.d.). *Funktionalismi Suomessa*. Haettu osoitteesta
<https://docomomo.fi/>

Suomen Arkkitehtiliitto (SAFA). (n.d.). *Arkkitehtuurin historiaa ja suuntauksia*. Haettu osoitteesta
<https://www.safa.fi/>

Rakennustieto Oy. (2012). *Teollinen Suomi – Teollisuusarkkitehtuuri 1900-luvulla*. Helsinki:
Rakennustieto.

Paavilainen, S. ja Paavilainen, K. (2007). Kulttuuriympäristöselvitys Palosaari-Suntin ranta
lähiympäristöineen, Arkkitehtitoimisto Simo ja Käpy Paavilainen, Vaasan kaupunki selvitys.

Höglund, K. (1988, 1993 ja 1998). Vaasan XVII:n kaupunginosan, Palosaaren salmen ja
Mansikkasaaren rakennusinventointi, Pohjanmaan museo.

Ark Byroo Oy (2023), Mansikkasaari ja Palosaaren Sundin ranta Kulttuuriympäristöselvitys Vaasa,
Vaasan kaupungin kaavoitus, asemakaavoitukseen liittyvä selvitys

Ehrström, P. (2005). Brändö – En stadsdel med själ. Scriptum.

alustava 1.9.2025

5. Liite 1 / 1

Karttaote museoviraston tietokannan kartasta, jossa on esitetty valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) aluerajaus: Palosaaren satama-, telakka- ja tehdasalue